

Bogusława Małek

Geografia

Plan wynikowy

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę				celująca
	dopuszczająca	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	
Uczeń:					
Dział 1. Środowisko przyrodnicze Polski na tle środowiska przyrodniczego Europy					
1. Położenie geograficzne Polski (1.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie; - podaje nazwy stolic sąsiadów Polski; - podaje powierzchnię Polski; - wskazuje na mapie przebieg granic Polski, w tym lądowych i morskich; - wyjaśnia pojęcia <i>terytorium państwa</i>, <i>granica państwa</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje cechy położenia Polski w Europie; - określa, w jaki sposób zostały wytyczone granice Polski; - wymienia skrajne punkty terytorium Polski i Europy; - odczytuje długość i szerokość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia cechy położenia Polski w Europie; - różni cechy położenia geograficznego, ekonomicznego i politycznego Polski w Europie; - podaje, jak określić położenie geograficzne Polski; - wyjaśnia pojęcia <i>rozciągłość południkowa</i> i <i>rozciągłość równoleżnikowa</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia konsekwencje przyrodnicze, ekonomiczne i polityczne położenia Polski w Europie; - oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyrodnicze konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski.
2. Ukształtowanie powierzchni Polski (1.2)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>erozja</i>, <i>akumulacja</i>, <i>ładolód</i>, <i>ruchy górotwórcze (fałdowanie)</i>; - podaje nazwy najwyższej i najniższej położonych punktów w Polsce; - wymienia pasy ukształtowania powierzchni; - podaje podstawowe cechy ukształtowania powierzchni Polski; - wymienia i wskazuje na mapie największe łańcuchy górskie Polski; - wymienia i wskazuje na mapie obszar objęty ostatnim zlodowaceniem. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>rzeźba terenu</i>, <i>proces geologiczny</i>, <i>zlodowacenie</i>; - wymienia procesy geologiczne kształtujące rzeźbę terenu Polski; - wskazuje na mapie pasy ukształtowania terenu, podaje przykłady krain geograficznych; - wymienia formy krajobrazu polodowcowego; - podaje, jakie są typy gór wyróżnione ze względu na sposób powstania. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje w sposób ogólny rzeźbę terenu Polski; - opisuje proces powstawania gór fałdowych i zrębowych, podaje przykłady gór w Polsce i w Europie; - podaje przykłady gór powstałych w poszczególnych orogenezach; - opisuje, na czym polega odmłodzenie rzeźby gór; - wyjaśnia, jak powstawały wybrane formy polodowcowe: moreny, sandry, jeziora, pradolina, głązy narzutowe; - wyjaśnia, na czym polega pasowość rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia wpływ zlodowaceń na ukształtowanie powierzchni Polski (na krajobraz górski i krajobraz pojezierny); - przedstawia wpływ ruchów górotwórczych w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski; - charakteryzuje rzeźbę terenu w poszczególnych pasach ukształtowania powierzchni; - podaje różnice między rzeźbą starogłacjalną a rzeźbą młodogłacjalną. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest tabela stratygraficzna; - przedstawia podział dziejów Ziemi na ery i okresy oraz wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne, mające wpływ na ukształtowanie krajobrazu Polski; - charakteryzuje formy rzeźby polodowcowej.

* w nawiasie podano numer tematu w podręczniku

3., 4. Klimat Polski (1.3)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>pogoda, klimat, masa powietrza, okres wegetacyjny</i>; - wymienia czynniki wpływające na klimat; - podaje, jaki typ klimatu występuje w Polsce; - wymienia podstawowe cechy klimatu Polski; - odczytuje informacje z klimatogramu. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje czynniki kształtujące klimat Polski; - charakteryzuje cechy klimatu Polski oraz długość okresu wegetacyjnego; - określa, czym jest amplituda temperatury powietrza, potrafi ją obliczyć; - odczytuje informacje z map klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Polski; - wyjaśnia pojęcie <i>przejściowości klimatu</i>; - wymienia cechy świadczące o przejściowości naszego klimatu; - opisuje cechy klimatu na podstawie wykresu klimatycznego; - wymienia masy powietrza kształtujące klimat Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje wpływ mas powietrza na różnicowanie pogody w Polsce; - przedstawia wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny różnicowania klimatycznego Polski; - opisuje klimat wybranych regionów Polski; - wyjaśnia zależność między klimatem a roślinnością na przykładzie klimatu górskiego.
5. Rzeki Polski na tle rzek Europy (1.4)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>system rzeczny, źródło, ujście, dorzecze, dział wodny, stan wody w rzece, wezbranie, niżówka, powódź</i>; - wymienia charakterystyczne odcinki rzeki (biegi rzeki); - podaje nazwy największych rzek Polski i Europy; - wymienia sposoby zasilania rzek. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia <i>zlewisko, obszar bezodpływowy</i>; - potrafi wskazać dział wodny na mapie; - charakteryzuje rzekę w poszczególnych biegach; - rozpoznaje rodzaje ujść rzecznych; - wskazuje na mapie największe rzeki Polski i Europy; - wymienia cechy steci rzecznej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie <i>asymetria dorzezy</i>; - wymienia czynniki środowiska wpływające na systemy rzeczne; - wyjaśnia zależność między sposobem zasilania rzeki a stanami wody w ciągu roku. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje walory przyrodnicze największych rzek Polski; - podaje przykłady rzek należących do poszczególnych zlewisk; - wyjaśnia wpływ czynników środowiska na systemy rzeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje rzeki Polski i Europy na mapie konturowej; - charakteryzuje wybrane rzeki Europy.
6. Główne typy gleb w Polsce (1.5)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie <i>gleba</i>; - podaje składniki gleby; - wymienia gleby występujące w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje proces powstawania gleby; - wyjaśnia pojęcia: <i>profil glebowy, gleba antropogeniczna, żyzność gleby, degradacja (erozja) gleby</i>; - podaje, które gleby są żyzne, a które mało żyzne. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnice między glebami strefowymi a astrefowymi, podaje przykłady gleb występujących w Polsce należących do obu grup; - wymienia czynniki sprzyjające degradacji gleby; - wymienia czynniki decydujące o różnicowaniu gleb w Polsce; - wskazuje na mapie miejsca występowania poszczególnych rodzajów gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje czynniki wpływające na różnicowanie gleb w Polsce; - opisuje cechy gleb na podstawie profili glebowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zależność między rodzajem gleby a jej rolniczym wykorzystaniem.
7. Różnorodność lasów w Polsce (1.6)	<ul style="list-style-type: none"> - podaje podział lasów ze względu na stan gatunkowy; - bory, grądy, olsy, łągi; - wymienia warstwy lasu; - określa znaczenie lasów dla przyrody i człowieka; - podaje wartość wskaźnika lesistości dla Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki przyrodnicze i społeczno-kulturowe wpływające na różnicowanie lasów w Polsce; - wyjaśnia pojęcie <i>wskaźnik lesistości</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje lasy Polski, podaje miejsce występowania poszczególnych typów lasów; - wymienia i wskazuje na mapie obszary o najwyższym i najniższym wskaźniku lesistości. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zależność między rodzajem lasu a elementami środowiska przyrodniczego (glebą, wodą, klimatem); - porównuje skład gatunkowy lasów w Polsce na przestrzeni lat. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa przyczyny zagrożeń lasów i proponuje sposoby zapobiegania tym zagrożeniom; - wskazuje państwa w Europie o większej lub mniejszej lesistości niż Polska; - podaje przykłady działań obywatelskich służących poprawie stanu środowiska przyrodniczego Polski.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				celującą
	dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	
8. Formy ochrony przyrody w Polsce (1.7)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie <i>środkowisko przyrodnicze</i>; - wymienia motywy ochrony przyrody; - wymienia najważniejsze formy ochrony przyrody w Polsce (park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat przyrody, obszary Natura 2000, pomnik przyrody, ochrona gatunkowa). 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat przyrody, pomnik przyrody, obszar Natura 2000, ochrona gatunkowa</i>; - wskazuje na mapie Polski parki narodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia walory przyrodnicze parków narodowych w Polsce; - podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących na obszarze własnego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia inne formy ochrony przyrody (stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu); - omawia walory przyrodnicze wybranych terenów chronionych w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega koncepcja zrównoważonego rozwoju; - podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego.
9. Surowce mineralne Polski (1.8)	<ul style="list-style-type: none"> - podaje podział surowców mineralnych ze względu na ich sposób wykorzystania. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia podział surowców mineralnych ze względu na ich wykorzystanie, podaje przykłady surowców należących do różnych grup. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych Polski na podstawie mapy tematycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia znaczenie gospodarce surowców mineralnych Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze.
10. Morze Bałtyckie (1.9)	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie mapy określa położenie Morza Bałtyckiego; - wymienia główne cechy fizyczne Morza Bałtyckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>mierzeja, klif, degradacja wód, затока, cieśnina</i>; - podaje przyczyny mojego zasolenia Morza Bałtyckiego; - wymienia gatunki roślin i zwierząt występujące w naszym morzu; - wskazuje na mapie państwa nadbałtyckie. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje całościowo środowisko przyrodnicze Morza Bałtyckiego; - na podstawie mapy opisuje linię brzegową Morza Bałtyckiego (podaje nazwy wysp, półwyspów, cieśnin); - wskazuje przyczyny degradacji wód Morza Bałtyckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia znaczenie gospodarce Morza Bałtyckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak formowało się Morze Bałtyckie; - proponuje działania wpływające na ochronę wód Morza Bałtyckiego.
11. Podsumowanie działu 1	Utrwalenie wiadomości i umiejętności z lekcji 1-10.				
Dział 2. Społeczeństwo Polski na tle społeczeństwa Europy					
12. Podział administracyjny Polski (2.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie <i>podział administracyjny</i>; - wskazuje na mapie administracyjnej Polski województwa i ich stolice. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia jednostki podziału administracyjnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia trójstopniowy podział administracyjny; - określa przynależność administracyjną swojej miejscowości. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podział Polski na krainy historyczno-etnograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zmiany, które zostały wprowadzone w podziale administracyjnym Polski w 1999 r.

<p>13. Ludność Polski – rozmieszczenie i gęstość zaludnienia (2.2)</p>	<p>– wyjaśnienia pojęcia gęstość zaludnienia; – podaje wartość wskaźnika gęstości zaludnienia Polski; – wymienia województwa o najmniejszej i największej gęstości zaludnienia.</p>	<p>– wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce.</p>	<p>– omawia przyczyny nierównomiernego zaludnienia Polski.</p>	<p>– charakteryzuje rozmieszczenie ludności w Polsce; – analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce.</p>	<p>– porównuje zaludnienie wybranych regionów Polski lub krajów Europy.</p>
<p>14. Zmiany liczby ludności Polski i Europy po 1945 r. (2.3)</p>	<p>– podaje liczbę ludności Europy i Polski; – odczytuje z wykresu informacje dotyczące zmiany liczby ludności Polski i Europy; – wyjaśnienia pojęcia: przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty.</p>	<p>– oblicza przyrost naturalny, przyrost rzeczywisty i saldo migracji; – wymienia przyczyny strat ludności; – podaje czynniki wzrostu liczby ludności po II wojnie światowej.</p>	<p>– oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, salda migracji i przyrostu rzeczywistego; – opisuje zmiany liczby ludności Polski i Europy po 1945 r.; – na podstawie wykresu przedstawia tendencje zmian liczby ludności Europy na tle innych kontynentów.</p>	<p>– analizuje przyczyny zmian liczby ludności Polski.</p>	<p>– analizuje skutki utrzymania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce i w wybranych krajach Europy; – przedstawia propozycje działań mających na celu zatrzymanie spadku liczby ludności w Polsce.</p>
<p>15. Migracje Polaków na tle współczesnych ruchów migracyjnych w Europie (2.4)</p>	<p>– wyjaśnienia pojęcia: migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, Polonia; – wyjaśnienia różnic między emigracją a imigracją; – wymienia przyczyny migracji w Europie; – wymienia skutki migracji.</p>	<p>– podaje kierunki emigracji Polaków, wymienia główne skupiska Polonii; – określa kierunki napływu imigrantów do Polski.</p>	<p>– opisuje fale migracji po II wojnie światowej; – wymienia przyczyny emigracji Polaków.</p>	<p>– analizuje wykresy przedstawiające ruchy migracyjne; – wyjaśnia pojęcie kryzys migracyjny.</p>	<p>– formułuje hipotezy dotyczące przyczyn i skutków migracji; – ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie; – przewiduje, jakie skutki w najbliższym czasie może spowodować emigracja z Polski.</p>
<p>16. Przyrost naturalny i rzeczywisty w Polsce i w wybranych krajach Europy (2.5)</p>	<p>– wyjaśnienia pojęcia: przyrost naturalny, saldo migracji, przyrost rzeczywisty; – odczytuje z tabeli i wykresów informacje dotyczące przyrostu naturalnego, salda migracji i przyrostu rzeczywistego.</p>	<p>– oblicza saldo migracji, przyrost naturalny i przyrost rzeczywisty ludności; – wymienia państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie.</p>	<p>– oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, salda migracji i przyrostu rzeczywistego; – analizuje wykresy przedstawiające wskaźniki demograficzne; – opisuje sytuację demograficzną w Polsce.</p>	<p>– opisuje zmiany liczby ludności i zmiany wskaźników demograficznych w Europie i w Polsce; – opisuje sytuację demograficzną w wybranych krajach Europy.</p>	<p>– porównuje zmiany w przyroście naturalnym i przyroście rzeczywistym ludności w Polsce i w wybranych krajach Europy; – określa tendencje zmian liczby ludności w Polsce i w Europie w latach 2030–2050.</p>
<p>17. Struktura wieku i płci ludności Polski (2.6)</p>	<p>– wyjaśnienia pojęcia: demografia, wiek przedprodukcyjny, wiek produkcyjny, wiek poprodukcyjny, starzenie się społeczeństwa, struktura płci i wieku, piramida płci i wieku; – podaje, czym zajmuje się GUS.</p>	<p>– wyjaśnia, jak skonstruowana jest piramida płci i wieku, odczytuje z niej informacje; – określa na podstawie kształtu piramidy wiek społeczeństwa.</p>	<p>– omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na podstawie piramidy płci i wieku; – wymienia przyczyny starzenia się społeczeństwa.</p>	<p>– charakteryzuje strukturę demograficzną ludności wybranych krajów na podstawie piramidy płci i wieku; – wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku i płci.</p>	<p>– ocenia wpływ starzenia się społeczeństwa na sytuację ekonomiczną państwa; – przedstawia propozycje rozwiązań dotyczących poprawy sytuacji demograficznej wybranych państw.</p>

Wymagania na ocenę					
Numer i temat lekcji	Uczeń:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	
	celującą				
18. Struktura narodowościowa i religijna ludności Polski i wybranych państw europejskich (2.7)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>narodowość, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</i>; - wymienia mniejszości narodowe i mniejszości etniczne w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje mniejszości narodowe i mniejszości etniczne w Polsce; - wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przybliżony rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce; - przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje różnicowanie narodowościowe, etniczne i wyznaniowe ludności Polski z wybranymi państwami Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie dostępnych źródeł informacji omawia problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce.
19. Rozwój gospodarczy i jego wpływ na zatrudnienie (2.8)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>sektory gospodarki, produkt krajowy brutto (PKB), struktura zatrudnienia</i>; - przedstawia podział gospodarki na sektory. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym zajmują się poszczególne sektory gospodarki; - wymienia wskaźniki określające poziom gospodarczy kraju; - wyjaśnia pojęcie <i>reindustrializacja</i>; - wyjaśnia, czym jest sektor kreatywny. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności między Polską a wybranymi państwami europejskimi; - przedstawia rolę usług w kształtowaniu PKB. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje zmiany zachodzące w gospodarce i w strukturze zatrudnienia na przestrzeni lat w Polsce i w Europie; - porównuje strukturę zatrudnienia i PKB w wybranych krajach Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju kraju; - przedstawia przykładowe kryteria zaliczania państw do grupy krajów wysoko rozwiniętych (np. kryteria Banku Światowego).
20. Struktura zatrudnienia i poziom bezrobocia w Polsce i w wybranych krajach Europy (2.9)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia <i>struktura zatrudnienia, stopa bezrobocia</i>; - podaje przyczyny bezrobocia; - podaje skutki bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podział ludności ze względu na aktywność na rynku pracy; - wymienia województwa o najniższej i najwyższej stopie bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje przestrzenne różnicowanie struktury zatrudnienia w Polsce, podaje przyczyny tego różnicowania; - wyjaśnia wpływ migracji na poziom bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje, jak zmieniła się stopa bezrobocia na przestrzeni lat w Polsce; - opisuje wpływ bezrobocia na gospodarkę; - podaje sposoby przeciwdziałania bezrobociu. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje poziom bezrobocia w Polsce i w innych krajach europejskich.
21. Poziom urbanizacji w Polsce i w Europie (2.10)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>urbanizacja, miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i>; - wymienia nazwy największych miast Polski i wskazuje je na mapie; - podaje wartość wskaźnika urbanizacji w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki sprzyjające powstawaniu i rozwojowi miast, podaje przykłady miast, które miały różne czynniki rozwoju; - wymienia województwa o najniższym i najwyższym wskaźniku urbanizacji; - wymienia pozytywne i negatywne skutki życia ludności w wielkim mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rozmieszczenie miast w Polsce; - wyjaśnia proces powstawania aglomeracji i konurbacji; - wyjaśnia pojęcie <i>suburbanizacja</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje poziom urbanizacji w Polsce i w Europie; - wyjaśnia, na czym polega zrównoważona urbanizacja. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje proces powstawania i rozwoju miast na konkretnym przykładzie.
22. Podsumowanie działy 2	Utrwalenie wiadomości i umiejętności z lekcji 11–21.				

Dział 3. Gospodarka Polska na tle gospodarki Europy					
23. Warunki rozwoju polskiego rolnictwa (3.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>rolnictwo, użytek rolny, mechanizacja, chemizacja, agroturystyka</i>; - wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze warunki rozwoju rolnictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce; - wskazuje na mapie regiony o korzystnych i niekorzystnych warunkach rozwoju rolnictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia na przykładach wpływ poszczególnych czynników na rozwój rolnictwa w Polsce; - wymienia korzyści i zagrożenia związane ze stosowaniem środków ochrony roślin. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia uwarunkowania przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce; - porównuje uwarunkowania przyrodnicze i pozapryrodnicze Polski z innymi państwami Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej.
24. Uprawy roślin i chów zwierząt w Polsce (3.2)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>użytkowanie ziemi, grunty orne, drób, trzoda chlewna, bydło, pogłowie zwierząt</i>; - wymienia najważniejsze rośliny uprawne oraz zwierzęta, których chów jest prowadzony w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, od czego zależy rozmieszczenie upraw roślin i chowu zwierząt; - odczytuje z wykresów dane dotyczące wybranych aspektów rolnictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przestrzenne zróżnicowanie głównych upraw roślin i chowu zwierząt w Polsce oraz ich znaczenie gospodarcze; - wskazuje na mapie rejonny warzywnictwa i sadownictwa w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wybrane rośliny uprawne, określając ich wymagania klimatyczne i glebowe; - wyjaśnia, na czym polega polityka rolna państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje wpływ rolnictwa na środowisko przyrodnicze; - podaje przykłady metod uprawy i chowu zwierząt niezagrożające środowisku.
25. Zmiany w strukturze przemysłu Polski (3.3)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>przemysł, transformacja gospodarki, restrukturyzacja, prywatyzacja, okręg przemysłowy</i>; - wymienia czynniki rozwoju przemysłu. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podział przemysłu na sekcje; - omawia rolę przemysłu w gospodarce; - wyjaśnia różnicę między gospodarką centralnie planowaną a gospodarką wolnorynkową. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia czynniki, które wpłynęły na zmianę struktury przemysłu w Polsce; - wymienia i wskazuje na mapie okręgi przemysłowe w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski; - analizuje dane statystyczne dotyczące przemysłu; - wymienia i wskazuje na mapie obszary SSE. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa poziom rozwoju przemysłu Polski; - opisuje kierunki zmian w przemyśle.
26. Usługi i ich rola w rozwoju gospodarki (3.4)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie <i>usługi</i>; - podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia strukturę branżową usług; - wymienia nazwy usług znikających i rozwijających się. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę usług w gospodarce; - przedstawia zmiany w strukturze branżowej usług w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje zmiany w strukturze zatrudnienia w usługach na przestrzeni lat. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie usług dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego.
27. Rozwój komunikacji w Polsce (3.5)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>transport, łączność, komunikacja, logistyka</i>; - różnicza rodzaje transportu; - wskazuje na mapie regiony o najsłabszej dostępności komunikacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia strukturę transportu, łączności; podaje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach ładunków i pasażerów. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie transportu, łączności i komunikacji w funkcjonowaniu państwa; - określa znaczenie internetu w komunikacji we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rolę komunikacji we współczesnym świecie; - omawia potrzebę modernizacji komunikacji; - omawia wpływ logistyki na rynek pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie transportu, łączności i komunikacji dla jakości życia i rozwoju gospodarczego; - podaje przykłady rozwiązań w zakresie zrównoważonego rozwoju transportu.
28. Gospodarka morska (3.6)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>port, tania bandera, marina, akwakultura</i>; - wymienia nazwy głównych portów morskich Polski, wskazując je na mapie; - wymienia surowce mineralne znajdujące się na dnie Morza Bałtyckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podział gospodarki morskiej; - omawia funkcje portów morskich – przeladunek towarów, transport pasażerów, połowy. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje działy gospodarki morskiej; - opisuje warunki rozwoju turystyki w strefie nadmorskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zmiany w przemyśle stoczniowym w Polsce; - wymienia korzyści wynikające z nadmorskiego położenia kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce; - podaje przykłady działań na rzecz ochrony wód morskich.

Wymagania na ocenę					
Numer i temat lekcji	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
29. Walory turystyczne Polski (3.7)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>dziedzictwo kulturowe, dziedzictwo przyrodnicze, walory turystyczne</i>; - omawia, co wpływa na atrakcyjność turystyczną regionu i kraju; - wyjaśnia, czym jest lista światowego dziedzictwa UNESCO. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia walory turystyczne Polski; - wskazuje na mapie regiony Polski o dużej atrakcyjności turystycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje atrakcyjność wybranych regionów turystycznych Polski; - analizuje na podstawie danych statystycznych walory turystyczne Polski i innych krajów Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski oraz wybrane obiekty z listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego ludzkości położone w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najcenniejsze walory przyrodnicze i kulturowe własnego województwa.
30. Sukcesy Polaków i polskich firm na arenie międzynarodowej (3.8)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia <i>przedsiębiorczość, patriotyzm ekonomiczny</i>; - wymienia nazwiska Polaków, którzy osiągnęli międzynarodowy sukces, np. są laureatami Nagrody Nobla. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje, co może mieć wpływ na sukces przedsiębiorstwa; - wymienia nazwy polskich marek rozpoznawalnych na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego; - wymienia przykłady polskich przedsiębiorstw, które osiągnęły sukces na arenie międzynarodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje kryteria sukcesu wybranych polskich przedsiębiorstw. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia potrzebę wspierania polskiej przedsiębiorczości i gospodarki.
31. Mój wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy Polski (3.9)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie <i>społeczeństwo obywatelskie</i>; - przedstawia cechy, które ma osoba przedsiębiorcza. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości, odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej; - wymienia cechy społeczeństwa obywatelskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje na przykładzie wpływ jednostki na gospodarkę państwa; - przedstawia cechy osób przedsiębiorczych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób różne działania obywatelskie wpływają na życie społeczno-gospodarcze państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje przebieg kariery zawodowej osoby, która odniosła sukces w życiu zawodowym.
32. Podsumowanie działy 3	Utrwalenie wiadomości i umiejętności z lekcji 23–31.				
Dział 4. Relacje między środowiska geograficznego					
33. Zagospodarowanie dorzecza a występowanie powodzi (4.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>stan wody, wezbranie, polder przeciwpowodziowy, teren zalewowy</i>; - wymienia miejsca, gdzie w Polsce najczęściej występują powodzie; - wymienia przyczyny i skutki powodzi; - opisuje, jak zachować się w czasie powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie miejsca zagrożone powodzią; - wymienia tradycyjne metody ochrony przeciwpowodziowej; - podaje przykłady budowli hydrotechnicznych; - wymienia nazwy instytucji informujących o zagrożeniach hydrologicznych i meteorologicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje wpływ warunków naturalnych i działalności człowieka na powstawanie powodzi; - podaje sposoby zagospodarowania doliny rzecznej mające na celu ograniczenie skutków powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego na Dolnym Śląsku i w Małopolsce występują powodzie; - opisuje skutki powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje i porównuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej.

<p>34. Warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze a rozwój energetyki (4.2)</p>	<p>- wyjaśnienia pojęcia: <i>energetyka, odnawialne źródła energii, nieodnawialne źródła energii</i>; - podaje podział surowców na odnawialne i nieodnawialne.</p>	<p>- wymienia czynniki lokalizacji elektroenergetyki i elektrociepłowni; - wymienia i wskazuje na mapie obszary o korzystnych warunkach do budowy elektroenergetyki: wiatrowych, słonecznych, wodnych.</p>	<p>- omawia sposób wykorzystania OZE do produkcji energii; - przedstawia wady i zalety elektroenergetyki.</p>	<p>- omawia uwarunkowania rozwoju energetyki w wybranych regionach Polski (w województwach pomorskim i łódzkim).</p>	<p>- analizuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych lub ją ograniczające.</p>
<p>35. Rozwój dużych miast a strefy podmiejskie (4.3)</p>	<p>- wyjaśnienia pojęcia: <i>aglomeracja, metropolia, strefa podmiejska</i>; - wymienia przyczyny przenoszenia się ludzi i firm z miast na tereny podmiejskie.</p>	<p>- wyjaśnienia pojęcia <i>suburbanizacja</i>; - przedstawia pozytywne i negatywne skutki życia ludności w wielkim mieście; - opisuje warunki życia w strefie podmiejskiej.</p>	<p>- porównuje warunki życia w wielkim mieście i strefie podmiejskiej; - wskazuje na mapie obszary metropolitalne Polski.</p>	<p>- omawia zmiany w strefach podmiejskich Warszawy i Krakowa.</p>	<p>- porównuje obszar metropolitalny Warszawy i Krakowa w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu, stylu zabudowy oraz struktury ludności.</p>
<p>36. Migracje a struktura wieku i zaludnienie na obszarach wiejskich (4.4)</p>	<p>- wyjaśnienia pojęcia <i>migracje wewnętrzne</i>; - podaje kierunki migracji wewnętrznych.</p>	<p>- wymienia przyczyny migracji; - wymienia skutki migracji; - potrafi korzystać z danych statystycznych (np. w roczniku statystycznym GUS).</p>	<p>- opisuje wpływ migracji na strukturę wieku mieszkańców i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na konkretnych przykładach gmin.</p>	<p>- analizuje na mapach tematycznych według gmin dane demograficzne, np. współczynnik salda migracji, zmiany zaludnienia, rozmieszczenie ludności w wieku poprodukcyjnym; - charakteryzuje sytuację demograficzną wybranych gmin na podstawie map i danych statystycznych.</p>	<p>- porównuje sytuację demograficzną swojej gminy z innymi gminami.</p>
<p>37. Przemiany polityczne i gospodarcze po 1989 r. a struktura zatrudnienia (4.5)</p>	<p>- wyjaśnienia pojęcia <i>aglomeracja policentryczna (konurbacja), aglomeracja monocentryczna</i>; - podaje przykłady różnych aglomeracji, wskazuje je na mapie; - wymienia gałęzie przemysłu dominujące w aglomeracji łódzkiej i konurbacji katowickiej.</p>	<p>- wymienia skutki restrukturyzacji przemysłu po 1989 r.; - wskazuje różnice między gospodarką centralnie planowaną a gospodarką wolnorynkową.</p>	<p>- opisuje transformację gospodarki Polski po 1989 r.; - omawia przemiany gospodarcze i strukturę zatrudnienia w aglomeracji łódzkiej i konurbacji katowickiej.</p>	<p>- porównuje strukturę zatrudnienia i przemiany gospodarcze w aglomeracji łódzkiej i konurbacji katowickiej na przestrzeni lat.</p>	<p>- analizuje zmiany w strukturze zatrudnienia i przemiany gospodarcze w swoim regionie; - wymienia miejsca związane z turystyką postindustrialną.</p>
<p>38. Transport a rozwój działalności gospodarczej (4.6)</p>	<p>- wyjaśnienia pojęcia: <i>sieć transportowa, węzeł transportowy, centrum logistyczne, łączność</i>.</p>	<p>- wskazuje na mapie Polski największe węzły kolejowe i drogowe; - analizuje mapy sieci i obszar metropolitalnego Wrocławia.</p>	<p>- wyjaśnia, jak transport wpływa na rozwój gospodarki; - wyjaśnia, dlaczego obszar metropolitalny Wrocławia i Trójmiasto są ważnymi węzłami komunikacyjnymi.</p>	<p>- opisuje sieć transportową obszaru metropolitalnego Wrocławia i Trójmiasta.</p>	<p>- opisuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych w obszarze metropolitalnym Wrocławia oraz między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych w Trójmieście.</p>

Wymagania na ocenę					
Numer i temat lekcji	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
39. Wzory przyrodnicze i kulturowe a rozwój turystyki w wybranych regionach (4.7)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>turysta, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i>; - wymienia województwa o największym natężeniu ruchu turystycznego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Pobrzeża Bałtyku i Małopolski. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje dane statystyczne i mapy dotyczące wielkości ruchu turystycznego w Polsce; - przedstawia Pobrzeże Bałtyku i Małopolskę jako regiony turystyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje turystykę Pobrzeża Bałtyku i Małopolski; - charakteryzuje wybrane obiekty z listy światowego dziedzictwa UNESCO. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach.
40. Podsumowanie działu 4	Utwalenie wiadomości i umiejętności z lekcji 33–39.				
Dział 5. Własny region i moja mała ojczyzna					
41. Położenie własnego regionu i źródła informacji na jego temat (5.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>region, ojczyzna, mała ojczyzna</i>; - lokalizuje na mapie Polski własny region; - wyjaśnia, w jakim celu tworzy się regiony. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie topograficznej własnego regionu najważniejsze obiekty geograficzne; - podaje kryteria podziału Polski na regiony; - wymienia źródła wiedzy o regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyszukuje w różnych źródłach wiadomości oraz dane statystyczne o regionie, analizuje je i przedstawia. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje własny region pod względem przyrodniczym, społeczno-gospodarczym i historycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> - proponuje własne kryteria podziału Polski na regiony.
42. Charakterystyka środowiska przyrodniczego regionu (5.2)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>makroregion, obszary chronione, skała</i>; - wymienia elementy środowiska przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje sposób opisu środowiska przyrodniczego własnego regionu; - korzysta z map tematycznych przy opisywaniu własnego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego własnego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje skały występujące we własnym regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia projekt wycieczki po własnym regionie.
43. Struktura demograficzna własnego regionu (5.3)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>demografia, dane statystyczne, przyrost naturalny, przyrost rzeczywisty</i>; - oblicza przyrost naturalny własnego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zagadnienia obejmujące demografię; - podaje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności; - opisuje, jak przygotować strukturę demograficzną własnego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje dane demograficzne dotyczące własnego regionu; - podaje sposoby pozyskiwania danych demograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie map tematycznych wyjaśnia różnicowanie gęstości zaludnienia we własnym regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje zmiany w przyroście naturalnym i przyroście rzeczywistym ludności własnego regionu.
44. Gospodarka regionu (5.4)	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady wskaźników charakteryzujących gospodarkę własnego regionu; - podaje sposób opisu gospodarki własnego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyszukuje w Banku Danych Lokalnych informacje dotyczące gospodarki własnego regionu; - wyjaśnia pojęcie <i>inflacja</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje dane statystyczne dotyczące gospodarki własnego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje stan gospodarki własnego regionu ze stanem gospodarki w sąsiednich regionach i w całej Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - proponuje własne sposoby zagadnień gospodarczych, które wyróżniają własny region.

45. Obserwacja zależności między elementami środowiska geograficznego (5.5)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnienia pojęcie <i>środowisko geograficzne</i>; - wymienienia elementy środowiska geograficznego; - wymienienia metody poznawania środowiska geograficznego; - wskazuje interesujące i ważne miejsca w swojej miejscowości. 	- charakteryzuje walory turystyczne swojej miejscowości.	- opisuje środowisko geograficzne własnego regionu na podstawie zgromadzonych informacji.	- przedstawia zależności między elementami środowiska geograficznego w swojej miejscowości.	- podaje przykłady zależności między elementami środowiska geograficznego w skali globalnej; - ma świadomość konieczności promowania walorów swojej miejscowości.
46. Prezentowanie walorów własnego regionu i planowanie wycieczki krajoznawczej (5.6)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnienia pojęcie <i>krajoznawstwo</i>; - wymienienia atrakcje turystyczne własnego regionu; - podaje przykłady sposobów prezentacji walorów przyrodniczych i kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi zaplanować wycieczkę krajoznawczą; - wymienia narzędzia przydatne do planowania i realizacji wycieczki. 	- opisuje walory przyrodnicze i kulturowe własnego regionu i ocenia ich wpływ na rozwój turystyki.	- dobiera odpowiednie mapy w celu uzyskania szukanej informacji.	- przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność regionu jako miejsca zamieszkania i działalności gospodarczej na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach.
47. Formy współpracy międzynarodowej (5.7)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienienia formy współpracy międzynarodowej; - wyjaśnienia pojęcie <i>euromregion</i>. 	- charakteryzuje formy współpracy międzynarodowej; - podaje przykłady euromregionów.	- wymienia formy współpracy międzynarodowej w swoim regionie.	- określa obszary, w których współpraca międzynarodowa mogłaby się rozwijać szerzej.	- dyskutuje na temat form współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi.
48., 49. Mała ojczysta i jej atrakcje (5.8)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnienia pojęcia <i>mała ojczysta</i>, <i>atrakcyjność obszaru</i>; - rozpoznaje w terenie charakterystyczne obiekty, decydujące o atrakcyjności własnego regionu. 	- wskazuje specyficzne cechy najbliższego otoczenia.	- określa więzi łączące go z miejscem zamieszkania; - wymienia organizacje lokalne działające na rzecz mieszkańców i środowiska społeczno-przyrodniczego.	- przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność małej ojczysty jako miejsca zamieszkania i działalności gospodarczej.	- przedstawia swoje propozycje budowania więzi emocjonalnych z matymi ojczyznami.
50. Zachowanie walorów środowiska geograficznego i mój wpływ na lokalną społeczność (5.9)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia problemy środowiska geograficznego w swoim regionie; - podaje przykłady działań sprzyjające zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. 	- wymienia elementy środowiska w najbliższej okolicy, które powinny być szczególnie chronione.	- przedstawia walory przyrodnicze i kulturowe własnej małej ojczysty; - wymienia formy ochrony przyrody występujące we własnym regionie.	- ocenia stan środowiska przyrodniczego we własnym regionie.	- projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.
51. Podsumowanie działu 5	Utrwalenie wiadomości i umiejętności z lekcji 41–50.				